

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Psühholoogia instituut

Joosep Kristjan Kuljus

**FACEBOOKI KASUTUSE DIMENSIOONIDE SEOSSED ISIKSUSE, ELUGA
RAHULOLUGA JA SOTSIAALSE VÕRDLUSEGA**

Uurimistöö

Juhendajad: Karin Täht, PhD

Dmitri Rozgonjuk, MA

Läbiv pealkiri: SEOSSED FACEBOOKI KASUTUSE DIMENSIOONIDEGA

Tartu 2017

Facebooki kasutuse dimensioonide seosed isiksuse, eluga rahuloluga ja sotsiaalse võrdlusega
Lühikokkuvõte

Enam kui miljardi igapäevase kasutajaga Facebook pakub väga hea ülevaate ühiskonnas toimuvatest sotsiaalsetest protsessidest. Facebooki kasutamisel võib selle kasutajale olla nii positiivseid kui negatiivseid mõjusid, mistõttu on oluline uurida neid täpsemalt uurida. Antud uurimistöös uuritakse Facebooki kasutamise erinevate dimensioonide (aktiivne-avalik, aktiivne-privaatne ja passiivne) seoseid isiksusega, eluga rahuloluga ja kalduvusega sotsiaalsele võrdlusele. Uurimistöös koostatud küsimustikuga (sotsiaal-demograafilised andmed; Facebooki kasutamise skaala; eluga rahulolu skaala; kalduvus sotsiaalsele võrdlusele; isiksusetest) koguti analüüsimiseks 318 vastaja andmeid. Vastajad olid vanuses 18-64 ($M = 26.69$, $SD = 9.06$; 87.74% naised). Töös leiti, et neurootilisus, ekstravertsus ja kalduvus sotsiaalsele võrdlusele on korrelatsioonis Facebooki kasutamise skooridega. Facebooki kasutamist ja selle dimensioone saab ennustada kalduvusest sotsiaalsele võrdlusele ja ekstravertsusest. Eluga rahulolu ja Facebooki kasutamise vahel seoseid ei leitud.

Märksõnad: Facebooki kasutamine, isiksus, eluga rahulolu, sotsiaalne võrdlus

Relations between different types of Facebook use, personality, life satisfaction and tendency towards social comparison

Abstract

With more than a billion daily users, Facebook offers a great review of social processes. Facebook use can have both positive and negative influences on its user's life which makes it an important subject to research. The present research focuses on different dimensions of Facebook use (active-public, active-private and passive) and its relations to personality, life satisfaction and tendency toward social comparison. An online survey was conducted to gather data for the research. The final sample consisted of 318 people aged 18-64 ($M = 26.69$, $SD = 9.06$; 87.74% female). Research found that neuroticism, extraversion and tendency toward social comparison correlated with scores of Facebook use. Facebook use and its dimensions can be predicted from tendency toward social comparison and from extraversion. No relations between life satisfaction and Facebook use was found.

Keywords: Facebook use, personality, life satisfaction, tendency toward social comparison

SISSEJUHATUS

Internet, sotsiaalmeediakanalid ja Facebook

Internet on tugevalt mõjutanud seda, kuidas inimesed suhtlevad, informatsiooni koguvad ja kaupa ning teenuseid ostavad. Sotsiaalmeedia uuenduste tulemusena on tekkinud veebiplatvormid, mis julgustavad inimesi lisaks informatsiooni otsimisele ise infot ja oma loomingut jagama. Populaarsust on enim kogunud sotsiaalmeediakanalid, mille põhieesmärgiks on hoida pidevat suhtlust indiviidide vahel. Sotsiaalmeediakanalite hulka kuuluvad näiteks Facebook, Twitter ja LinkedIn, kuid ka fotode ja videote jagamise keskkonnad nagu YouTube, Tumblr ja Instagram (English, 2016). Sotsiaalmeediakanalitel on potentsiaal olla nende kasutajale nii sotsiaalsel kui psühholoogilisel tasemel kasulik (Fox & Moreland, 2015).

Facebook on sotsiaalmeediakanal, mis asutati aastal 2004. Facebooki missiooniks on teha maailm ühendatumaks, andes inimestele võimaluse hoida kontakti oma sõprade ja perega, olla kursis ümbritseva maailmaga ning oma kogemuste, elamuste ja mõtete jagamiseks. See on platvorm, mille kasutajad saavad luua personaalse profiili, lisada endale sõpru, kuuluda gruppidesse, postitada pilte ja staatuseuuendusi, mängida mängu ja palju muud. 2015. aasta augustis sai Facebookis kokku 1 miljard kasutajat ning 2016. aasta neljandaks kvartaliks kasutas seda igakuiselt 1.86 miljardit inimest. Igapäevaselt kasutas Facebooki 1.23 miljardit inimest (Facebook, 2017). Ameerikas on kõige rohkem Facebooki kasutajaid (31.1%) vanusevahemikus 35-54. Vanused 18-24 hõlmavad 23.3% ja vanused 25-34 24.4% kogu kasutajaskonnast (Apuzzo, 2014). Hinnanguliselt 85.2% kõikidest Facebooki kasutajatest on Ameerikast ja Kanadast väljastpoolt. Euroopa Liidu riikides on 80% majapidamistes internetiühendus. Eesti elanikest kasutab internetti 88% (Ait & Pärson, 2016). Euroopas kasutab 2014. aasta seisuga igakuiselt sotsiaalmeediakanaleid keskmiselt 40% inimestest, Eestis 43% kogu rahvastikust (Statista Inc, 2014). Suhted Facebookis teiste inimestega loovad sotsiaalset kapitali. Facebook aitab tugevdada ja hoida nii indiviididevahelisi kui grupisiseseid suhteid. Sotsiaalmeediakanalite kasutamine võib tõsta inimeste enesekindlust ja tekitada tunde sotsiaalsest toetusest, mis võib väljenduda ka *offline* heaolus (Fox & Moreland, 2015).

Facebooki kasutuse dimensioonid

Seoses sotsiaalmeediaga on piir avaliku ja privaatse muutunud ähmaseks. Teiste kohta rohkem teades, võivad suhted paraneda, kuid samal ajal võib see suurendada teadlikkust erinevustest ja viia inimestevaheliste konfliktideni. Seetõttu jälgivad inimesed aktiivselt, kuidas nad end Facebookis sõpradele ja töökaaslastele esitlevad (Robertson & Kee, 2017).

Facebooki kasutuse saab jagada kolmeks dimensiooniks, milleks on aktiivne-privaatne, aktiivne-avalik ja passiivne kasutus. Aktiivne Facebooki kasutus viitab kasutajate vahelisele suhtlusele, mis võib olla nii avalik kui privaatne. Avalikuks Facebooki kasutuseks loetakse piltide üles laadimist, staatuse uuendamist ja kommenteerimist. Privaatne kasutus on näiteks sõnumite saatmine. Passiivne Facebooki kasutus viitab teiste inimeste profiilide vaatamisele. Passiivne kasutaja nii öelda tarbib Facebooki sisu, kuid ei suhtle selle looja või omanikuga. (Frison & Eggermont, 2016; Pahker, 2016)

Teismelised kasutavad Facebooki enim aktiivne-privaatne dimensioonis, sellele järgneb passiivne ning viimasena aktiivne-avalik dimensioon. Frison ja Eggermont (2015) leidsid, et Facebooki kasutajad on pigem passiivsed kui aktiivsed. Nad leidsid ka, et inimesed, kes kasutavad Facebooki aktiivsemalt, tunnevad end õnnelikumana. Ka sõprade arv Facebookis, mis võib tekitada tunde suuremast sotsiaalsest võrgustikust, seeläbi tõstes enesehinnangut, korreleerub positiivsete emotsioonidega (Robertson & Kee, 2017). Shaw jt (2015) uurisid Facebooki kasutuse ja sotsiaalse ärevuse sümptomite vahelisi seoseid ning leidsid, et inimesed, kes veedavad Facebookis palju aega seda passiivselt kasutades, kogevad suuremat sotsiaalset ärevust. Pahker (2016) uuris Facebooki kasutamise dimensioone seoses enesehinnangu ja isiksusega Eesti tudengite seas. Selleks adapeeriti ja valideeriti eesti keeleruumi Mitmedimensiooniline Facebooki Kasutamise Skaala (MSFU). Tulemusteks leiti seos Facebooki aktiivse-avaliku kasutamise ja ekstravertsuse ning aktiivse-privaatse kasutamise ja sotsiaalsuse vahel. Inimesed, kes kasutasid Facebooki passiivsemalt, olid neurootilisemad.

Facebooki kasutamine ja isiksuseomadused

Ühe tänapäeval levinuima käsitluse järgi hinnatakse inimese isiksust viie dimensiooni alusel, mis kokku moodustavad Suure Viisiku mudeli (Costa & McCrae, 1992). Suure Viisiku mudel koosneb neurootilisusest, ekstravertsusest, avatusest kogemusele, sotsiaalsusest ja meelekindlusest. Neurootilistel inimestel on kalduvus tajuda tugevamalt negatiivseid emotsioone, nagu viha ja ärevus. Lisaks võivad nad kogeda tihti depressiooni, stressi ja ärevust. Samas on neurootilised inimesed rahulikud ja ei salli rahvarohkeid kohti. Ekstravertsus väljendub seltsivuses, aktiivsuses ja positiivsete emotsioonide kogemises. Ekstraverdid on

rõõmsameelsed ja neile meeldib inimestega suhelda. Avatus kogemusele väljendab huvi kultuuride, kunsti ja uute kogemuste vastu. Indiviidid, kellel on selles dimensioonis kõrge skoor, on vabad, loomingulised ja hea kujutlusvõimega. Kõrge sotsiaalsuse skooriga inimesed on usaldavad, sümpaatsed ja koostööaldisid. Meelekindlus väljendub heas organiseerituses ja pedantsuses.

Sotsiaalmeediakanalite kasutamise ja isiksuseomaduste vahelisi seoseid on uuritud palju ning on saadud mitmeid erinevaid tulemusi. Amichai-Hamburger ja Vinitzky (2010) leidsid, et ekstravertsus ennustab sõprade arvu Facebookis, kuid introvertsed inimesed jagavad oma profiilil rohkem isiklikku informatsiooni. Kõrgema neurootilisuse skooriga inimesed postitavad oma profiilile endast rohkem pilte. Kõrge sotsiaalsuse skooriga naised laevad rohkem pilte üles kui madala sotsiaalsuse skooriga naised. Meeste puhul sotsiaalsus Facebooki kasutamises olulist rolli ei mängi. Inimesed, kes said kõrge avatus kogemusele skoori, on oma profiilil avatavamad ja kasutavad rohkem Facebooki võimalusi. Meelekindluse skoor korreleerub positiivselt sõprade arvuga ja negatiivselt piltide üleslaadimisega.

Amichai-Hamburger ja Vinitzky (2010) võrdlesid oma uuringu tulemusi Ross jt (2009) uuringuga. Erinevused seisid selles, et Ross jt uuringus ei leitud seost ekstravertsuse ja sõprade arvu vahel, neurootilisus korreleerus negatiivselt piltide üleslaadimisega. Ross jt tulemuste järgi ennustab sõprade arvu sotsiaalsus ning meelekindlus ei ole oluline ennustaja millelegi.

Austraalia internetikasutajate seas korraldatud uuringus leiti, et ekstravertsemad inimesed kasutavad Facebooki rohkem kui introvertsemad. Ekstravertsus on positiivses korrelatsioonis Facebooki suhtlemisvõimaluste, Facebooki sein ja vestlus, kasutamisega. Küll aga tunnevad Facebooki kasutajad perekonnaga seotud üksildust. Facebooki mittekasutajatel on kõrgem skoor meelekindluses, kuid nemad tunnevad rohkem sotsiaalset üksildust. (Ryan & Xenos, 2011)

Ka Skues, Williams ja Wise (2012) uurisid Austraalia tudengite seas Facebooki kasutajate isiksuseomaduste, enesehinnangu, üksildustunde ja nartsissismi vahelisi seoseid. Nende tulemuste järgi on vaid avatus kogemusele ennustajaks Facebooki kasutamisele. See on korrelatsioonis Facebookis veedetud ajaga ja sõprade arvuga. Ka kõrgem üksildustunde skoor on seotud suurema sõprade arvuga Facebookis.

Moore ja McElroy (2012) uurisid isiksuse mõju Facebooki kasutamisele, postitustele ja kahetsustundele jagatud konteksti osas. Nad leidsid, et ekstravertsus on positiivses korrelatsioonis Facebooki sõprade arvuga ja väiksema kahetsustundega Facebooki postitamisel ning negatiivses korrelatsioonis Facebookis veedetud ajaga, piltide üleslaadimisega ja postituste tegemisega. Kõrge sotsiaalsuse skooriga inimesed teevad enda kohta rohkem

postitusi, kuid tunnevad ka suuremat kahetsust kui madala sotsiaalsuse skooriga inimesed. Kõrgem meelekindlus ennustab vähesemaid postitusi, kuid suuremat kahetsustunnet. Sõprade ja fotode arv ning Facebooki kasutuse tihedus ei ole meelekindlusega seoses. Neurotilisus on korrelatsioonis Facebookis veedetud ajaga, kuid negatiivses seoses Facebooki kasutamise tihedusega. Avatus kogemusele ei oma mingit mõju Facebooki kasutamisele.

Facebooki kasutamine ja eluga rahulolu

Eluga rahulolu viitab kognitiivsele hinnangulisele protsessile. See on inimese subjektiivne hinnang oma elukvaliteedi kohta tema enda valitud kriteeriumitel. Rahulolu hinnangud sõltuvad sellest, mida arvatakse olevat sobiv standard. Erinevad inimesed hindavad erinevaid väärtusi erinevatel määradel. (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985)

Blachnio, Przepiorka ja Pantic (2016) uurisid seoseid Facebooki kasutamise, enesehinnangu ja eluga rahulolu vahel. Arvesse võeti Facebooki kasutuse intensiivsus ja sõltuvus Facebookist. Facebooki kasutajad jagati kolme gruppi: tavalised Facebooki kasutajad, probleemsed Facebooki kasutajad ja sõltuvad Facebooki kasutajad. Tavalised Facebooki kasutajad kasutavad Facebooki normaalsel määral. Neil pole probleemi Facebooki kasutamise lõpetamisega ja nad pole sellega liiga palju seotud. Tavalistel kasutajatel on kõrge enesehinnang ja eluga rahulolu tase, mis võivad aidata sõltuvuse tekkimise vastu. Probleemsed kasutajad kasutavad Facebooki väga kõrgel määral, kuid neil pole veel mingeid suuri probleeme sellega seoses tekkinud. Ka neil on kõrge eluga rahulolu tase, mida võib selgitada Facebooki eufooriaga (kuigi neil võib olla väikseid probleeme oma Facebooki kasutamise kontrollimisega, saavad nad sellest tegevusest siiski rahuldust). Inimestel selles grupis võib tekkida Facebooki sõltuvus. Facebookist sõltuvuses olevad kasutajatel on Facebooki kasutamise tekkinud tõsiseid probleeme. Nad võivad proovida oma Facebookis veedetud aega vähendada, kuid see on nende kontrolli alt väljas. Vähem aega Facebookis või nurjunud katse aega vähendada, vähendab ka eluga rahulolu.

Krasnova jt (2013) uurisid Facebooki kasutamise seotud kadedustunnet ja selle mõju eluga rahulolule. Ühest küljest on Facebooki kasutamist seostatud armukadedusega, sotsiaalse pingega, isolatsioonitundega ja depressiooniga. Teisest küljest on leitud, et aktiivne Facebooki kasutamine lisab elule soovitavaid kvaliteete. Krasnova jt leidsid, et kadedustunne Facebookis on tavapärane ning ligi 20% kasutajatest tunnevad Facebookiga seotud kadedust. Nad leidsid ka, et selliste negatiivsete emotsioonide tundmine on seotud Facebooki passiivse kasutamisega. Uurijate arvates võivad pika perioodi jooksul need negatiivsed emotsioonid kuhjuda ning muutuda frustratsiooniks, kahjustades nii Facebooki kasutajate eluga rahulolu taset.

Facebooki kasutamine ja kalduvus sotsiaalsele võrdlusele

Kalduvus sotsiaalsele võrdlusele on spontaanne, tahtmatu ja automaatne protsess. Sotsiaalse võrdluse peamiseks eesmärgiks on enese kohta informatsiooni kogumine. Sotsiaalse võrdlusega seoses on lepitud kokku selle kolmes motiivis: enesehindamine, eneseareng ja eneseupitamine. Enesehindamise aluseks võib olla ükskõik milline elu aspekt. Enesearengu eesmärgiks on edasi liikuda ja areneda. End teiste inimestega võrreldes on võimalik õppida oma võimete kohta. Eneseupitamise eesmärgiks on enesehinnangu tõstmine (inimene tekitab endas hea tunde, kui tunneb, et on teisest inimesest milleski parem). (Festinger, 1954; Wood, 1989; Gibbons & Buunk, 1999)

Sotsiaalne võrdlus võib inimesi mõjutada nii positiivselt kui negatiivselt. Võrdluseks on vaja informatsiooni teiste inimeste kohta. Sotsiaalmeediakanalid võivad teha selle informatsiooni väga kergesti kättesaadavaks. Lee (2014) uuris Facebooki kasutavate tudengite kalduvust sotsiaalsele võrdlusele. Ta leidis, et inimese iseloomuomadused, nagu enesehinnang ja enesekindlus, mõjutavad sotsiaalse võrdluse sagedust Facebookis. Uuringuga leiti positiivne seos Facebooki kasutuse intensiivsuse ja sotsiaalse võrdluse sageduse vahel. Facebookiga seotud sotsiaalse võrdluse sagedus on seoses sellest võrdlusest saadavate negatiivsete emotsioonidega. Fox ja Moreland (2015) uurisid Facebooki kasutusega seonduvaid negatiivseid emotsioone. Uuringus osalejad märkisid, et tihti näevad nad Facebookis sisu, mida nad ei soovi näha (näiteks eelmiste romantiliste partnerite uued suhted).

Kuna Facebookile saab kergesti ligi ka telefonis, tunnevad kasutajad end sellega konstantselt seotud olevana. Facebooki mittekasutamine tekitab inimestes hirmu, et nad võivad millestki olulisest ilma jääda (Fox & Moreland, 2015). *Fear of Missing Out* ehk hirm millestki ilma jääda on inimese vajadus olla kogu aeg kursis sellega, millega teised tegelevad (Przybylski, Murayama, Dehaan, & Gladwell, 2013). Noorukieas olevatel kasutajatel on üheks olulisemaks võrdluse aluseks sõprade arv Facebookis, millest tihti saab võistlus. Uuringus osalejad tunnistasid, et võrreldes end oma Facebooki sõpradega tunnevad nad kadedust ja rahulolematust. Facebookis oma romantilise partneri eelmiste partnerite nägemine soosib võrdlust nendega, mis tekitab armukadedust ja ebausaldust praeguses suhtes (Fox & Moreland, 2015).

Frison ja Eggermont (2016) uurisid teismeliste Facebooki kasutajate kalduvust negatiivsele sotsiaalsele võrdlusele. Sotsiaalmeediakanalites kasutavad inimesed enese-esitlust, et näidata enda parimaid külgi. Nii jääbki teiste profiile vaadates mulje, et neil on elus kõik hästi, millest tuleneb negatiivne võrdlus Facebookis. Uuringus leiti negatiivne korrelatsioon

inimese heaolu ja negatiivse võrdluse vahel. Lisaks leiti, et negatiivne sotsiaalne võrdlus Facebookis on seoses inimese eluga rahulolu tasemega. Inimesed, kes on eluga vähem rahul, võrdlevad end teistega rohkem negatiivselt.

Kalduvust sotsiaalsele võrdlusele Facebookis ennustab enim Facebooki passiivne kasutamine. Sotsiaalne võrdlus Facebookis tekitab kasutajates erinevaid negatiivseid emotsioone. Inimeste tuju, enesehinnang ja positiivsed vaated endast langesid, pärast mõne sõbra Facebooki profiili vaatamist. Negatiivsest sotsiaalsest võrdlusest Facebookis on tulenenud termin *Facebooki depressioon*. (Appel, Gerlach, & Crusius, 2016)

Uurimistöö eesmärk ja hüpoteesid

Antud uurimistöö eesmärgiks on uurida Facebooki kasutamise dimensioone (avalik-aktiivne, privaatne-aktiivne ja passiivne) läbi isiksuseomaduste, eluga rahulolu ja sotsiaalse võrdluse tendentsi. Facebooki kasutamise ja isiksuse vahelisi seoseid on küll palju uuritud, kuid seejuures on saadud mitmeid erinevaid tulemusi (Ross jt, 2009; Amichai-Hamburger & Vinitzky, 2010; Ryan & Xenos, 2011; Skues, Williams, & Wise, 2012). Ka eluga rahulolu ja sotsiaalse võrdluse kalduvust seoses Facebooki kasutamisega on uuritud, kuid seda pole tehtud Facebooki kasutamise dimensioonidega. Facebooki kasutamise uurimine, kasutades selleks Facebooki kasutamise dimensioone, annab mitmekülgse pildi Facebooki kasutamise mõjudest erinevatele elu aspektidele (Pahker, 2016). Samal ajal annab see ka mitmekülgsema pildi erinevate elu aspektide mõjudest Facebooki kasutamisele. Uurimistööga loodetakse leida, millised on seosed Facebooki kasutamise dimensioonide ja isiksuseomaduste, eluga rahulolu ning sotsiaalse võrdluse tendentsi vahel.

Käesolev teema on uurimiseks oluline, sest Facebook on väga paljude inimeste eludes suureks osaks. Laialdase leviku tõttu pakub Facebook väga hea läbilõike ühiskonna sotsiaalsetest protsessidest (Wilson, Gosling, & Graham, 2012). Facebooki kasutamist uurides on võimalik ära tunda probleemset Facebooki kasutamist ja selle eeldusi ning tegeleda selle ennetamisega.

Varasemast kirjandusest ja uurimistöö eesmärkidest lähtudes, püstitatakse 4 hüpoteesi.

H1: Kalduvus sotsiaalsele võrdlusele on positiivses korrelatsioonis MSFU-E koguskaala ja passiivse Facebooki kasutamise skooriga.

H2: Aktiivse Facebooki kasutamise skoor on positiivses korrelatsioonis ekstravertsusega.

H3: Passiivse Facebooki kasutamise skoor on positiivses korrelatsioonis neurootilisusega.

H4: Eluga rahulolu on seotud MSFU-E koguskaala ja nii aktiivse kui passiivse Facebooki kasutamise skooriga.

Lisaks on töö eesmärgiks eksploraatiivselt uurida, kas isiksuseomadused, tendents sotsiaalsele võrdlusele ning eluga rahulolu ennustavad Facebooki kasutuse dimensioonide skooore.

MEETOD

Valim

Uuringus osalemiseks otsiti inimesi Eesti kõrgkoolide meililistide ja Facebooki abil. Kõikidele osalejatele tehti selgeks, et uuringus osamine on vabatahtlik ja anonüümne. Igal osalejal oli õigus vastamine pooleli jätta.

Kokku avati uuringu küsimustikku 606 korral, lõpuni täitis selle 329 inimest. Valimist eemaldati kolm alaealist vastajat, kuue inimese vastused, kes ei kasuta Facebooki, ja kahe inimese vastused, mis hälbisid muust tunnuste väärtuste jaotusest rohkem kui kolm standardhälvet (erindid). Lõplikku valimisse jäi 318 inimest, kellest 39 (12.26%) olid mehed ja 279 (87.74%) naised. Vastajad olid vanuses 18-64 ($M = 26.69$, $SD = 9.06$).

Protseduur ja mõõtevahendid

Uuringus osalejad pidid minema Tartu Ülikooli psühholoogia instituudi internetipõhiste uuringute veebilehele (<https://kaemus.psych.ut.ee>), et vastata küsimustikule.

Uurimistöö raames koostati 71 küsimusest koosnev küsimustik, milles oli küsimusi viiest küsimustikust. Sellega uuriti vastajate sotsiaal-demograafilisi andmeid, Facebooki kasutamise dimensioone, eluga rahulolu, kalduvust sotsiaalsele võrdlusele ja isiksuseomadusi.

- 1) Sotsiaal-demograafilised andmed. Osalejatel küsiti sotsiaal-demograafilisi küsimusi, nagu sugu ja vanus.
- 2) Multidimensionaalne Facebooki kasutamise skaala (*Multidimensional Scale of Facebook Use*; Frison & Eggermont, 2016; Pahker, 2016). Uuringus osalejad pidid hindama kümne tegevuse sagedust Facebookis. Hindamiseks kasutati Likerti seitsmepunktilist skaalat, kus 1 = mitte kunagi ja 7 = mitu korda päevas. Hinnatud tegevused jagunevad kolmeks faktoriks; avalik-aktiivne, privaatne-aktiivne ja passiivne. Küsimustiku koguskaala sisereliaablusnäitajad on väga head, Cronbachi $\alpha = .83$; passiivse Facebooki kasutamine dimensiooni Cronbachi $\alpha = .87$; aktiivse-avaliku Facebooki kasutamine dimensiooni Cronbachi $\alpha = .86$; aktiivse-privaatse Facebooki kasutamine dimensiooni Cronbachi $\alpha = .90$.

- 3) Eluga rahulolu skaala (*Satisfaction with Life Scale*; Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985). 5 väitest koosnev küsimustik, millele vastatati seitsmepunktilisel skaalal, kus 1 = üldse ei nõustu ja 7 = nõustun täielikult. Eluga rahulolu skaala sisereliaablusnäitajad on väga hea, Cronbachi $\alpha = .87$.
- 4) Kalduvus sotsiaalsele võrdlusele (*Iowa-Netherlands Comparison Orientation Scale*; Gibbons & Buunk, 1999). 11 väitest koosnev küsimustik sotsiaalse võrdluse hindamiseks. Väidetele vastata viiepunktilisel skaalal, kus 1 = üldse ei nõustu ja 5 = nõustun täielikult. Skaala sisereliaablusnäitajad on väga head, Cronbachi $\alpha = .83$.
- 5) Lühike isiksusetest (*Extra Short Big Five Personality inventory*; Konstabel jt, käsikiri). Isiksuseomaduste mõõtmiseks kasutati 30-küsimulist S5 küsimustikku, mis põhineb NEO-PI-R viie faktori mudelil. Alaskaalade sisereliaablusnäitajad on head, ekstravertsuse Cronbachi $\alpha = .75$, neurootilisuse Cronbachi $\alpha = .76$, avatus kogemusele Cronbachi $\alpha = .66$, sotsiaalsuse Cronbachi $\alpha = .57$ ja meelekindluse Cronbachi $\alpha = .70$.

Andmetöötlus

Andmetöötluseks kasutati statistikaprogrammi SPSS Statistics versiooni 23.0. Arvutusi tehes kasutati reakaupa andmete eemaldamist.

Facebooki kasutuse dimensioonide skooride ja eluga rahulolu, sotsiaalse võrdluse ning isiksuse vaheliste seoste leidmiseks kasutati korrelatsioonianalüüsi. Lisaks viidi läbi MSFU-E koguskaala ja alaskaalade skooride ennustamiseks mitmesed regressioonanalüüsid.

TULEMUSED

Seosed Facebooki kasutuse dimensioonide ja eluga rahulolu, sotsiaalse võrdluse ning isiksuse vahel

Tabelis 1 on korrelatsioonid Facebooki kasutamise dimensioonide, eluga rahulolu, sotsiaalse võrdluse ja isiksuseseadumuste kohta.

Tabel 1

Eluga rahulolu, sotsiaalse võrdluse, isiksuse ja Facebooki kasutuse dimensioonide vahelised seosed

Facebooki kasutuse dimensioonid	Eluga rahulolu, sotsiaalsele võrdlusele ja isiksus						
	Eluga rahulolu	Sotsiaalne võrdlus	Neurootilisus	Ekstravertsus	Avatus kogemusele	Sotsiaalsus	Meelekindlus
Aktiivne-privaatne	.074	.200**	.090	.191**	.129*	-.044	-.053
Aktiivne-avalik	-.007	.014	.043	.173**	.080	-.108	-.007
Passiivne	.006	.366**	.238**	-.072	-.026	-.058	-.097
MSFU-E koguskaala	.034	.269**	.160**	.134*	.094	-.104	-.087

N = 302

Märkused: * $p < .05$; ** $p < .01$

MSFU-E kogutesti skoor korreleerub statistiliselt oluliselt tendentsiga end sotsiaalselt võrrelda ($r = .269$, $p < .01$) ja neurootilisusega ($r = .160$, $p < .01$). MSFU-E dimensioonidest on sotsiaalse võrdluse tendentsiga statistiliselt olulises korrelatsioonis aktiivse-privaatse Facebooki kasutamise skoor ($r = .200$, $p < .01$) ja passiivse Facebooki kasutuse skoor ($r = .366$, $p < .01$). Lisaks on passiivse Facebooki kasutuse skoor korrelatsioonis neurootilisusega ($r = .238$, $p < .01$). Aktiivse-privaatse ja aktiivse-avaliku Facebooki kasutamise skoor on korrelatsioonis ekstravertsusega ($r = .191$, $p < .01$ ja $r = .173$, $p < .01$).

Facebooki kasutuse dimensioonide ennustamine eluga rahulolu, sotsiaalse võrdluse ja isiksuse järgi

Selleks, et leida lineaarseid seoseid MSFU-E skooride ja sotsiaalse võrdluse, eluga rahulolu ja isiksuse vahel, võtsin MSFU-E komponentideks lahti ja tegin lineaarse mitmese regressiooni. Sain 4 mudelit, kõik tulemused on näidatud Tabelis 2.

Tabel 2

Regressioonimudelid Facebooki kasutamise dimensioonide ennustamiseks eluga rahulolust, kalduvusest sotsiaalsele võrdlusele ja isiksuseomadustest

Eluga rahulolu, sotsiaalne võrdlus ja isiksus	Facebooki kasutuse dimensioonid			MSFU-E koguskaala
	Aktiivne- privaatne	Aktiivne-avalik	Passiivne	
Eluga rahulolu	0.039 (0.033)	0.012 (0.039)	0.055 (0.028)	0.106 (0.066)
Kalduvus sotsiaalsele võrdlusele	0.069** (0.024)	-0.014 (0.029)	0.099** (0.021)	0.157** (0.049)
Neurootilisus	0.046 (0.038)	0.025 (0.045)	0.052 (0.032)	0.120 (0.076)
Ekstravertsus	0.104** (0.032)	0.074 (0.038)	-0.002 (0.027)	0.177** (0.064)
Avatus kogemusele	0.034 (0.035)	0.022 (0.041)	-0.011 (0.030)	0.047 (0.070)
Sotsiaalsus	-0.019 (0.036)	-0.055 (0.043)	-0.011 (0.031)	-0.083 (0.073)
Meelekindlus	-0.034 (0.032)	-0.013 (0.038)	0.006 (0.027)	-0.042 (0.064)
Konstant	8.600** (1.155)	7.366** (1.367)	1.698 (0.986)	17.610** (2.321)
N	303	303	302	302
Kohandatud R ²	0.087	0.004	0.121	0.097
Jääkide standardviga	2.467 (df = 295)	2.921 (df = 295)	2.104 (df = 294)	4.953 (df = 294)
F Statistik	5.109** (df = 7; 295)	1.195 (df = 7; 295)	6.911** (df = 7; 294)	5.622** (df = 7; 294)

Märkused: * p < .05; ** p < .01. Standardiseeritud koefitsiendid; sulgudes on esitatud standardvead.

MSFU-E koguskaala. Regressiooni tulemusena leidsin, et vaadatavad muutujad suudavad ära seletada 9.7% MSFU-E koguskaala variatiivsusest. MSFU-E testiskoori ennustavad tendents sotsiaalsele võrdlusele ($B = 0.157$, $p < .01$) ja ekstravertsus ($B = 0.177$, $p < .01$). Teised omadused ei ennusta MSFU-E koguskaala skoori statistiliselt oluliselt.

Aktiivne-privaatne Facebooki kasutamine. Aktiivne-privaatne regressioonimudeli ennustajad suudavad seletada 8.7% dimensiooni andmete variatiivsusest. Aktiivne-privaatne skoori ennustavad koguskaala skoorile sarnaselt tendents sotsiaalsele võrdlusele ($B = 0.069$, $p < .01$) ja ekstravertsus ($B = 0.104$, $p < .01$).

Aktiivne-avalik Facebooki kasutamine. Aktiivne-avalik Facebooki kasutuse regressioonimudel ei ole statistiliselt oluline ja ükski muutuja ei ennusta selle andmete variatiivsust.

Passiivne Facebooki kasutamine. Regressiooni tulemusena leidsin, et passiivse Facebooki kasutuse mudeli puhul suudavad muutujad ära seletada 12.1% kogu dimensiooni andmete variatiivsusest. Selle dimensiooni skoori ennustab tendents sotsiaalsele võrdlusele ($B = 0.099$, $p < .01$). Teised omadused passiivset Facebooki kasutust statistiliselt oluliselt ei ennusta.

ARUTELU JA JÄRELDUSED

Kuna varasemates uuringutes pole uuritud Facebooki kasutamise dimensioonide ja isiksuseomaduste, eluga rahulolu ja sotsiaalse võrdluse tendentsi vahelisi seoseid, oli uurimistöö eesmärgiks uurida, millised need seosed on ja kas Facebooki kasutamise dimensioone saab ennustada nende muutujate järgi.

MSFU-E koguskaala, Facebooki passiivne kasutamine ja kalduvus sotsiaalsele võrdlusele

Hüpotees 1 „Kalduvus sotsiaalsele võrdlusele on positiivses korrelatsioonis MSFU-E koguskaala ja passiivse Facebooki kasutamise skooriga“ leidis kinnitust. Nii passiivse Facebooki kasutamise, kui MSFU-E koguskaala skoor olid sotsiaalse võrdluse tendentsiga seotud. See tulemus on sarnane varasemates uuringutes leitud tulemustega; Lee (2014) leidis, et Facebooki kasutuse intensiivsus ja sotsiaalne võrdlus on positiivses korrelatsioonis ning Appel, Gerlach ja Crusius (2016) leidsid, et kalduvust sotsiaalsele võrdlusele ennustab enim Facebooki passiivne kasutamine. Facebooki passiivne kasutamine viitab enim teiste profiilide ja piltide vaatamisele, mis annab hea võimaluse enese teistega võrdlemiseks. Sotsiaalse

võrdluse üheks motiiviks on eneseupitamine, end teistega Facebookis võrreldes saab inimene endas hea tunde tekitada. Lisaks leiti praeguses uuringus, et kalduvus sotsiaalsele võrdlusele ennustab Facebooki aktiivset-privaatset kasutamise skoori. Aktiivne-privaatne Facebooki kasutamine viitab Facebookis teistega vestlemisele. Sotsiaalse võrdluse peamiseks eesmärgiks on enda kohta info kogumine, milleks inimene võib kasutada Facebookis suhtlemist.

Facebooki aktiivne kasutamine ja ekstraversus

Ka teine hüpotees „Aktiivse Facebooki kasutamise skoor on positiivses korrelatsioonis ekstraversusega“ sai kinnitust. Nii aktiivse-avaliku kui aktiivse-privaatse Facebooki kasutamise skoor on ekstraversusega positiivses korrelatsioonis ning ekstraversus ennustab aktiivset-privaatset Facebooki kasutamise ja ka MSFU-E koguskaala skoori. Need tulemused on sarnased Ryan ja Xenos (2011) tulemustega, mille kohaselt on ekstraversus positiivses korrelatsioonis Facebooki suhtlemisvõimaluste (Facebooki sein ja vestlus) kasutamisega (ehk Facebooki aktiivse kasutamise ja ekstraversuse vahel on positiivne korrelatsioon). Samas on need erinevad Moore ja McElroy (2012) uuringus leitud tulemustest, kes leidsid, et Facebookis veedetud aeg, piltide üleslaadimine ja postituste tegemine on ekstraversusega negatiivses korrelatsioonis (seega Facebooki aktiivse kasutamise ja ekstraversuse vahel on negatiivne korrelatsioon). Ekstraverdid on seltsivad, aktiivsed ja suhtlusaldid, mis võib selgitada nende Facebooki aktiivset kasutamist. Samas võivad ekstraverdid oma suhtlemisvajaduse rahuldada *offline* keskkonnas, mis võib selgitada Moore ja McElroy (2012) saadud tulemusi.

Facebooki passiivne kasutamine ja neurootilisus

Passiivne Facebooki kasutamine väljendub enim teiste profiilide ja piltide vaatamises. Kolmas hüpotees „Passiivse Facebooki kasutamise skoor on positiivses korrelatsioonis neurootilisusega“ leidis kinnitust. Neurootilisus on positiivses korrelatsioonis nii passiivse Facebooki kasutamise kui ka MSFU-E kogutesti skooriga. See on erinev Amichai-Hamburger ja Vinitzky (2010) tulemustest, kuid sarnane Ross jt (2009) tulemustele, kes leidsid, et neurootilisus on negatiivses korrelatsioonis piltide üleslaadimisega. Appel, Gerlach, ja Crusius (2016) tõid välja, et sotsiaalne võrdlus Facebookis tekitab kasutajates negatiivseid emotsioone ja seostasid seda Facebooki passiivse kasutamise ja negatiivsete emotsioonide tundmise ja Facebooki passiivse kasutamise vahelise seose leidsid ka Krasnova jt (2013). Sellest saab järeldada, et neurootilistel inimestel, kellel on tendents negatiivseid emotsioone tugevalt tajuda, on kalduvus Facebooki passiivselt kasutada ja end teistega negatiivselt võrrelda.

Facebooki kasutamine ja eluga rahulolu

Varasemate uuringute järgi püstitatud neljas hüpotees „Eluga rahulolu on seotud MSFU-E koguskaala ja nii aktiivse kui passiivse Facebooki kasutamise skooriga“ ei leidnud kinnitust. Eluga rahulolu ja Facebooki kasutamise skooride vahel ei leitud ühtegi seost. See tulemus erineb Krasnova jt (2013) saadud tulemustest. Nende uuringus leiti, et aktiivne Facebooki kasutamine lisab elule soovitavaid kvaliteetne ja passiivne Facebooki kasutamine toob endaga kaasa negatiivseid emotsioone, mõjutades nii eluga rahulolu. Ka Blachnio, Przepiorka ja Pantic (2016) leidsid, et Facebookist sõltuvuses olevatel inimestel on madalam eluga rahulolu ning kõrget eluga rahulolu taset võib selgitada Facebooki eufooriaga. Sellest võiks järeldada, et kõrgem MSFU-E skoor, mis viitab suuremale Facebooki kasutamisele, toob sõltuvuse korral endaga kaasa madalama eluga rahulolu taseme. Käesolevas uuringus kasutati andmete kogumiseks enesekohaseid küsimustikke, mille puhul pole võimalik saada andmeid reaalsest Facebooki kasutamisest, mis võib selgitada tulemuste erinevust.

Facebooki kasutamise ennustamine isiksuseomadustest, tendentsist sotsiaalse võrdlusele tendentsist ja eluga rahulolu tasemest

Üheks uurimistöö eesmärgiks oli uurida, kas isiksuseomadused, kalduvus sotsiaalsele võrdlusele ning eluga rahulolu ennustavad erinevaid Facebooki kasutuse dimensioonide skooore. Tulemusteks leiti, et enim ennustab Facebooki kasutamist kalduvus sotsiaalsele võrdlusele, mis ennustab nii MSFU-E koguskaala kui ka aktiivse-privaatse ja passiivse Facebooki kasutamise skoori. Isiksuseomadustest ennustab Facebooki kasutamist vaid ekstraversus, millega saab ennustada nii MSFU-E koguskaala kui aktiivse-privaatse Facebooki kasutamise skoori. Aktiivse-avaliku Facebooki kasutamise dimensiooni skoori ei ennusta ükski omadus ning eluga rahulolu ei ennusta Facebooki kasutamist.

Uuringu olulisus, kitsaskohad ja edasiarendused

Enam kui miljardi igapäevase kasutajaga Facebook (Facebook, 2017) on populaarseim sotsiaalmeediakanal maailmas. Facebooki kasutamise dimensioone pole varasemates uuringutes väga palju uuritud, mistõttu annab käesolev uurimistöö uuendusliku ülevaate Facebooki kasutamisest. Facebooki kasutamise uurimine on oluline, sest see annab võimaluse mõista, kuidas kujunevad välja Facebooki kasutamisega seotud probleemid ning millistel inimestel nendeks suuremad eeldused on. Probleemse käitumise allikaid mõistes on võimalik tegeleda selle vastase ennetustööga.

Üheks suurimaks kitsaskohaks käesolevas uurimistöös on andmete kogumine enesekohaste küsimustike abil. Sellega võib kaasneda sotsiaalselt soovitatavalt vastamine. Inimesed võivad küsimustest erinevalt aru saada ja seetõttu erinevalt vastata. Lisaks ei saa enesekohaseid küsimustikke kasutades päris tõest ülevaadet Facebooki kasutamisest. Reaalne Facebooki kasutamine võib siin töös saadud tulemustest erineda. Kuid reaalse Facebooki kasutuse kohta andmete kogumine võib olla keeruline ülesanne. Näiteks passiivsest Facebooki kasutamisest, milleks on teiste profiilide ja piltide vaatamine, ei jää otseselt ühtegi jälge. Veel üheks nõrgaks küljeks antud uurimistöös on saadud valim. Suur osa valimist värvati töö autori Facebooki kaudu ning juhuslikke vastajaid oli vähem. Paremate tulemuste saamisele aitab kaasa juhuvalim. Kuigi töös ei arvestatud sugu, osales uuringus naisi meestest oluliselt rohkem. Seetõttu ei pruugi saadud tulemused peegeldada reaalselt olukorda.

Käesoleva uurimistöö tulemusena leiti, et kalduvus sotsiaalsele võrdlusele ennustab Facebooki kasutamist ja selle dimensioone, kuid eluga rahulolu ja Facebooki kasutamise (nii MSFU-E koguskaala skoori kui ka erinevate dimensioonide) vahel seoseid ei leitud. Kuna varasemates uuringutes (Krasnova, Wenninger, Widjaja, & Buxmann, 2013; Blachnio, Przepiorka, & Pantic, 2016) on Facebooki kasutuse ja eluga rahulolu vahelisi seoseid leitud, võiks seda proovida uuesti uurida. Üks võimalus antud uurimistöö edasiarenduseks on uurida Facebooki kasutamise dimensioone ja sõltuvust Facebookist ning võrrelda neid tulemusi Blachnio, Przepiorka ja Pantic (2016) uuringus saadud tulemustega. Sellest võiks leida, et kõrgem MSFU-E skoor ja Facebooki sõltuvus on omavahel seoses ning uurida, millist Facebooki kasutamise dimensiooni Facebooki sõltuvus ennustab. Lisaks saab uurida ka, kas Facebooki kasutatakse arvutis ja telefonis erinevalt ning uurida Facebooki kasutamise dimensioonide seoseid nutitelefonisõltuvusega. Facebooki kasutamise dimensioone võib veel uurida *Fear of Missing Out* seoses. Kui inimesel on vajadus koguaeg teiste tegemistega kursis olla, võib ta selleks Facebooki kasutada nii aktiivses-privaatstes (teistega suhtlemine läbi sõnumite) kui passiivses (teiste profiilide vaatamine) dimensioonis.

KOKKUVÕTE

Käesolevas uurimistöös uuriti Facebooki kasutuse dimensioonide seoseid isiksuseomadustega, eluga rahuloluga ja sotsiaalse võrdlusega. Selleks värvati valim Eesti kõrgkoolide meililistide ja Facebooki abil. Andmete kogumiseks kasutati enesekohaseid küsimustikke. Tulemusteks leiti, et isiksuseomadustest on Facebooki kasutamisega seotud vaid ekstravertsus, mis on korrelatsioonis nii MSFU-E koguskaala skooriga kui ka aktiivne-avalik

ja aktiivne-privaatne Facebooki kasutamisega. Kalduvus sotsiaalsele võrdlusele, mille peamiseks eesmärgiks on enese kohta informatsiooni kogumine, on positiivses korrelatsioonis MSFU-E koguskaala skooriga ning aktiivne-privaatne (teistega suhtlemine läbi Facebooki sõnumite) ning passiivne (teiste profiilide ja piltide vaatamine) Facebooki dimensiooniga. Nii ekstravertsusest kui kalduvusest sotsiaalsele võrdlusele on võimalik ennustada Facebooki kasutamist ja selle dimensioone. Eluga rahulolu taseme ja Facebooki kasutamise dimensioonide vahel ei leitud seoseid. Saadud tulemused võivad aidata mõista Facebooki kasutamisega seotud probleemide väljakujunemist, et oleks võimalik neid ennetada.

TÄNUSÕNAD

Täna juhendajaid Dmitri Rozgonjuki ja Karin Tähte, kes iga mu küsimuse juures nõu oskasid anda. Täna kõiki, kes võtsid selle aja, et täita uurimistööküsimustikku. Täna oma pere ja sõpru, kes minusse uskusid ja mind igal hetkel toetasid. Anna-Kati aitas mitmel korral hädast välja, aitäh.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Ait, J., & Pärson, T. (2016). Infotehnoloogia. *Eesti statistika aastaraamat*, 361. (K. Pöder, Toim.) Tallinn, Eesti: Statistikaamet.
- Amichai-Hamburger, Y., & Vinitzky, G. (2010). Social network use and personality. *Computers in Human Behavior*, 26, 1289-1295.
- Appel, H., Gerlach, A. L., & Crusius, J. (2016). The interplay between Facebook use, envy, and depression. *Current Opinion in Psychology*, 9, 44-49.
- Apuzzo, R. (2014). *Jetscram*. Kasutamise kuupäev: 9. märts 2017. a., allikas Social Media User Statistics & Age Demographics for 2014: <http://jetscram.com/blog/industry-news/social-media-user-statistics-and-age-demographics-2014/>
- Blachnio, A., Przepiorka, A., & Pantic, I. (2016). Association between Facebook addiction, self-esteem and life satisfaction: A cross-sectional study. *Computers in Human Behavior*, 55, 701-705.
- Costa, P., & McCrae, R. R. (1992). Normal Personality Assessment in Clinical Practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological Assessment*, 4(1), 5-13.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- English, R. (2016). Gender Differences in Motivations to Use Social Networking Sites. *Gender Considerations in Online Consumption Behavior and Internet Use*. (R. Johns, Toim.) Pennsylvania, USA: Information Science Reference.
- Facebook. (2017). *Facebook Newsroom*. Kasutamise kuupäev: 9. märts 2017. a., allikas Facebook Newsroom Company Info: <https://newsroom.fb.com/company-info/>
- Festinger, L. (1954). A Theory of Social Comparison Processes. *Human Relations*, 7(2), 117-140.
- Fox, J., & Moreland, J. J. (2015). The dark side of social networking sites: An exploration of the relational and psychological stressors associated with Facebook use and affordances. *Computers in Human Behavior*, 45, 168-176.

- Frison, E., & Eggermont, S. (2015). Toward an Integrated and Differential Approach to the Relationships Between Loneliness, Different Types of Facebook Use, and Adolescents' Depressed Mood. *Communication Research*, 1-28.
- Frison, E., & Eggermont, S. (2016). "Harder, Better, Faster, Stronger": Negative Comparison on Facebook and Adolescents' Life Satisfaction Are Reciprocally Related. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 19(3), 158-164.
- Frison, E., & Eggermont, S. (2016). Gender and Facebook motives as predictors of specific types of Facebook use: A latent growth curve analysis in adolescence. *Journal of Adolescence*, 52, 182-190.
- Gibbons, F. X., & Buunk, B. P. (1999). Individual Differences in Social Comparison: Development of a Scale of Social Comparison Orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(1), 129-142.
- Konstabel, K., Lönnqvist, J.-E., Leikas, S., Garcia Velazquez, R., Verkasalo, M., & Walkowitz, G. (käsitäsi). Measuring single constructs by single items: Constructing an even shorter version of the "Short Five" personality inventory. *Manuscript submitted for publication*.
- Krasnova, H., Wenninger, H., Widjaja, T., & Buxmann, P. (2013). Envy on Facebook: A Hidden Threat to Users' Life Satisfaction? *Proceedings of the 11th International Conference on*, 2, lk 1477-1491.
- Lee, S. Y. (2014). How do people compare themselves with others on social network sites?: The case of Facebook. *Computers in Human Behavior*, 32, 253-260.
- Moore, K., & McElroy, J. C. (2012). The influence of personality on Facebook usage, wall postings, and regret. *Computers in Human Behavior*, 28(1), 267-274.
- Pahker, A.-K. (2016). Facebooki aktiivse-passiivse ja avaliku-privaatse kasutamise seosed enesehinnangu ja isiksuseomadustega.
- Przybylski, A. K., Murayama, K., Dehaan, C. R., & Gladwell, V. (2013). Motivational, Emotional and Behavioral Correlates of Fear of Missing Out. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1841-1848.

- Robertson, B. W., & Kee, K. F. (2017). Social media at work: The roles of job satisfaction, employment status, and Facebook use with co-workers. *Computers in Human Behavior, 70*, 191-196.
- Ross, C., Orr, E. S., Siscic, M., Arseneault, J. M., Simmering, M. G., & Orr, R. R. (2009). Personality and motivations associated with Facebook use. *Computers in Human Behavior, 25*(2), 578-586.
- Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness and Facebook usage. *Computers in Human Behavior, 27*(5), 1658-1664.
- Shaw, A. M., Timpano, K. R., Tran, T. B., & Joormann, J. (2015). Correlates of Facebook usage patterns: The relationship between passive Facebook use, social anxiety symptoms, and brooding. *Computers in Human Behavior, 48*, 575-580.
- Skues, J. L., Williams, B., & Wise, L. (2012). The effects of personality traits, self-esteem, loneliness, and narcissism on Facebook use among university students. *Computers in Human Behavior, 28*(6), 2414-2419.
- Statista Inc. (2014). *The Statistics Portal*. Kasutamise kuupäev: 9. märts 2017. a., allikas Active social media penetration in European countries in February 2014: <https://www.statista.com/statistics/295660/active-social-media-penetration-in-european-countries/>
- Wilson, R. E., Gosling, S. D., & Graham, L. T. (2012). A Review of Facebook Research in the Social Sciences. *Perspectives on Psychological Science, 7*(3), 203-220.
- Wood, J. V. (1989). Theory and Research Concerning Social Comparisons of Personal Attributes. *Psychological Bulletin, 106*(2), 231-248.

Käesolevaga kinnitan, et olen korrektselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Joosep Kristjan Kuljus